PROPER NOUNS DERIVED FROM GREEK NAMES IN THE WORK OF V. ALECSANDRI AND I.L. CARAGIALE

Iuliana-Adelina Iliescu
Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract:In this paper we will try to analyse from the point of view of the etymologically and semantically proper name, which came from the Greek name, in works of V. Alecsandri and I.L. Caragiale. The proper names represent an additional denomination system, which are assigned to some objects designated by the common name, a generalizing of the class to which they belong. The denomination through proper nouns has a limited character, being restrained to certain categories of objects: persons, animals, places. V.Alecsandri and I.L. Caragiale are both the creators of a complex work, where they painted times and people from various times and levels of society, here we try to discuss the problem of the proper names that are based on the terms of Latins origin.
For this type of analyses we resort to a dictionary which will contain a large part of the name to which we referred.

Keywords: onomastics, Greek origin, comedy, anthroponym, semantics

Onomastica literară se ocupă de numele proprii care, prin apariţia lor într-un text literar, în comparaţie cu numele din afara domeniului comunicării literare, au căpătat un statut special. În opere, antroponimele vin să întregească portretul personajului prin sugestia dată, de obicei, de apelativul care stă la baza numelui, prin trimiteri caracterologice.

Numele de persoane din opera celor doi scriitori pot fi grupate după nume de sărbători religioase, nume mitologice, nume care indică meserii, nume de plante, nume care indică originea localănume provenite de la nume greceşti, nume proprii provenite de la nume latineşti etc.

În această lucrare vom încerca să analizăm din punct de vedere etimologic şi semantic numele proprii provenite de la nume greceşti în opera lui V. Alecsandri şi I.L. Caragiale. Pentru acest tip de anliză vom recurge la un dicţionar care va cuprinde o bună parte din numele la care am făcut referire.

***Acriviţa Popescu* (Cadou, Carag.), (Art.214, Carag.) –** *Acriviţa* este un derivat de la *Acriva* (DFNFR, 19,) (< ngr. *ακριβάς* „drag") cu sufixul diminutival *-iţa*, cf. şi *Acrivopol* (DFNFR, 19). *Popescu* este derivat de la *Pop(a)* (format de la apelativul *popă*) cu suf. *-escu* (DNFR, 374). *Popescu* este un nume obişnuit, acesta arătând că el este o oarecare. *Acriviţa* reprezintă cochetăria femeii de lume, sigure de sine şi de farmecele ei „e foarte cochet îmbrăcată", dar, prin forma diminutivală, nume reflectă tinereţea fetei „am împlinit optsprezece ani la două dechemvrie trecute". Numele de familie aparţine ierarhiei bisericeşti.

***Agamemnon Trufandas* (MD, Alecs**.) este un nume tipic grecesc în opera lui Alecsandri, trivializat de cele mai multe ori prin opoziţia dintre sensul referenţial şi cel conotativ.

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

Agamemnon a fost rege al Micenei, erou din Iliada, conducătorul oştii aheilor în războiul troian. Antroponimul *Trufandas* este un derivat de la *trufanda* „cel dintâi rod al pământului dintr-o producţie anuală" (DLRM, 885). Elementele compusului aparţin unor sfere semantice incompatibile, *Agamemnon*, având conotaţii pozitive, eroice şi *Trufandas*, conotat depreciativ.

***Aglae* (DŢ, Cred, Alecs.) –** Numele a fost transformat din *Aglaia*, fiind grafiat în limba franceză. *Aglaia* este un nume inspiraţie religioasă de origine grecească şi desemna în mitologia greacă una din cele trei Charite (sau Graţii, în mitologia romană) (DENB, 17), simbolizând splendoarea, precum şi cele două personaje din sfere sociale înalte: fiica unui ispravnic (**DŢ**) şi o actriţă (**Cred**). *Aglae* este derivat de la apelativul *αγλαός* „strălucit" (DOR, 6). Semnificaţia numelui este legată de adj. gr. *αγλαός* „strălucit" (DNFR, 22); are atestări foarte târzii la noi, abia în secolul al XVIII-lea, fiind de influenţă neo-grecească (MEO, 29).

***Aglaiţa / Aglăiţa* (FH; Cred, Alecs.**) – numele este format de la *Aglae* + suf. *-iţa*; reflectă o particularitate a subdialectului moldovean, trecerea lui *ă* protonic la *a*.

***AlexandrinaIonescu* –** *Alexandrina* este un derivat de la *Alexandra* cu suf. diminutival *-ina*. *Ionescu* este un derivat de la numele calendaristic *Ion* cu suf. *-escu*.

***Alexandru Lingopolu* (Urg, Carag.)** – *Alexandru* <*Αλέξανδρος* „care protejează pe oameni" <*αλέξω* „a proteja" şi *ανήρ, ανδρός* „bărbat" (Bailly, 321); *Lingopolu* este un nume derivat cu suf. grecesc *-o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat" (Graur, NP, 85) de la verbul *a linge* sau de la apelativul *lingău*.

***Alexandru Peruzeanu* (OS, Carag.) –** *Alexandru* < *Αλέξανδρος* „care protejează pe oameni" <*αλέξω* „a proteja" şi *ανήρ, ανδρός* „bărbat" (Bailly, 321). *Peruzeanu* de un derivat de la apelativul *peruzea* „piatră semi-preţioasă, opacă, de culoare albastră sau verzuie" cu suf. *-eanu*.

***Anghelache* (Insp, Carag.)** are la bază gr. *Ἄγγελλος, -ου* „înger, trimis, sol, mesager" (DGRNT, 10); este derivat cu suf. *-ache*. Numele este unul obişnuit, al unui „tip de urbanitate".*Anghelache* este tot nume de om din clase inferioare, dar rar.Acesta e casier, adică un om care mânuieşte lucruri concrete şi are o răspundere serioasă. Şi atunci nici nu l-a mai numit *Ionescu* ori *Popescu*, *Lache* ori *Mache*, cum îi cheamă pe toţi funcţionarii din schiţele sale. Şi intâmplarea fiind de data asta serioasă, acest *Anghelache* vorbeşte normal. Numele poate fi pus şi în legătură cu etimonul de la care s-a format prin prisma că *Anghelache* a avut curajul de a evada din această lume spre a fugi în alta, spre a deveni un înger, deşi oamenii care se sinucid nu ajung niciodată în rai, acolo unde sunt îngerii. Încercând utopic să schimbe ceva prin gestul său ideatic, *Anghelache* va fi găsit spânzurat într-un boschet la şosea.

***Angheluşa* (MAD, IS, Alecs.)** – este un derivat diminutival afectiv cu sufixul gr. *-uşa*, are la bază gr. *Ἄγγελλος* „înger". Numele are o conotaţie pozitivă, dar în opera lui Alecsandri personajul reprezintă o vrăjitoare făcătoare de farmece şi, astfel, primeşte conotaţii negative.

***Areti Ionesco* (Urg, Carag.) –** *Areta*este o formă a antroponimului *Areta*, prenume pătruns în onomastica românească în perioada influenţei neogreceşti (DOC, 49), are la bază substantivul gr. *αρετή* „curaj, virtute" (Bailly, 115). Numele este probabil de origine arabă şi semnifică „nerecunoscut, ignorat" (DENB, 23). *Ionescu* este un derivat de la numele calendaristic *Ion* cu suf. *-escu*, cu schimbarea lui *-cu* final în *-co*. Această schimbare se datorează românilor care s-au stabilit în Franţa şi au făcut această schimbare pentru a evita pronunţarea cu *ü*, care dădea naştere unui echivoc în limba franceză (Graur, NP, 96). *Popescu* este un nume obişnuit, acesta arătând că ea este o oarecare, dar, prin finalele, *co*, *Popesco* devine numele celor care trăiesc în „societate bună", trăind în palate somptuoase, cu „five o'clock tea".

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

***Aristidis Monastiropulos* (SC, Alecs.)** este un grec căruia nu-i plac românii de când l-au deposedat de averile mănăstireşti, este un nume grecesc. Primul termen se referă la gr. *Aristeides* < *αριστός* „cel mai bun", cu suf. *-ιδις* (DNFR, DENB, 24). *Monastiropulos* este format de la *Monastir*, variantă a lui *mănăstire* + suf. gr. *-o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat" (Graur, NP, 85).

***Aristiţa* (CP, CI, Alecs.)** fiică a *Chiriţei*, căsătorită cu *Cociurlă* – cuvânt de origine neo-greacă, provine de la antroponimul *Aristide* (v. *supra*)+ suf. dim. *-iţa*.

***Asteria* (OV, Alecs.)** < gr. *αστήρ, -έος* „stea", acest nume mai poate fi pus în legătură cu lat. *stella, -ae* şi *astrum, -i* (Bailly, 124).

***Athanasiu Eleutherescu* (Urg, Carag.) –** Numele redă grafia grecească pentru *Tănase Eleuterescu*, simplu cetăţean, mahalagiu de modă veche, deoarece aici nu se potriveşte grafia franceză. *Athanasiu* este derivat de la *Atanasie* cu suf. *-iu*. Antroponimul are origine grecească *Άθανάσιος* <*άθανασία* „nemurire" (DOR, 17), cuvântul a pătruns prin filieră greco-slavă; mai există şi o altă etimologie *άθανασία* „nemurire" (DGRNT, 15). *Eleutherescu* are la bază apelativul grecesc *ελεύθηρος* „liber" (Bailly, 280) şi este derivat cu suf. *-escu*.

***Caracudi* (Rep, Carag.)** – cf gr. *Karacuda, Karakuzi(s)* sau de la apelativul *caracudă* „peşte (numit în alte graiuri caras)" (DNFR, 99).

***Cati* (IC, Alecs**.) este o modistă cu pretenţii occidentale – este hipocoristic de la numele sfânt *Ecaterina* < *gr. Αικατερίνη*, nume transcris şi cu *e* iniţial, socotit ca feminin de la *Εκάτερος* sau de la *Εκάτος* „atributul lui Apollo", sau ca derivat din *Εκάτη*, zeiţă (DOR, 48) sau de la adj. *κάθαρος* „pur" (MEO, 116).

***Catrina* (SP, CC, Alecs.)** este un hipocoristic de la *Ecaterina.*

***Catrinuţa* (LS, Alecs.)** este un derivat diminutival afectiv format de la *Catrina* (<*Ecaterina*) + suf. *-uţa.*

***Chir Chirilă* (AF, Alecs.)** este numele unui lipscan bogat este un nume grecesc: *chir* „jupân, domn", ca însoţitor al numelui mic (DNFR, 116). *Chirilă* este un nume calendaristic (cf. bg. *Kiril, Kirila* – DNFR, 117). Numele *Chirilă* poate fi şi o adaptare a gr. *Κύριλλος*, v. *Chir* (DOR, 30-31).

***Chiriac* (FF)** < gr. *Κυριακός* „duminical", cf. lat. *Dominicus* (DOR, 31). Reproduce numele personal gr. *Κυριακός* „omul lui Dumnezeu" (DENB, 34).

***Chiriac*(Nf, Carag.)** (tejghetar, om de încredere al lui Dumitrache) < gr. *Κυριακός* „duminical", cf. lat. *Dominicus* (DOR, 31); reproduce numele personal gr. *Κυριακός* „omul lui Dumnezeu" (DENB, 34). Este un nume serios ales de *Caragiale*, alături de *Jupân Dumitrache* şi *Spiridon*, deoarece redau oameni amestecaţi într-o afacere serioasă de negoţ. El reprezintă un *Jupân Dumitrache* mai tânăr, ilustrând calea de parvenire.

***Chiriţoaia* (CP, Alecs.)** este augmentativ de la *Chiriţa* (< gr. *Chira*,hipocoristic de la *Chiriac*) + suf. dim. *-iţa*) + suf. *-oaia*, sufix primit pentru a rima *Chiriţoaie* cu *Bârzoaie*: „Lasă, lasă, Chiriţoaie,/Babă-cloanţă, strigoaie, Chiriţoaie Bârzoaie" (Leonaş).

***Chiriţuşca* (CCB, Alecs.)** este derivat diminutival de la *Chiriţa* + suf. *-uşca*, diminutiv ridicol folosit de *Bârzoi* pentru a-şi alinta soţia.

***Coana Efimiţa*(CL, Carag.)**– *Coana* este o formulă de adresare care se foloseşte numai cu numele de botez (Graur, NP, 74). *Efimiţa* este un derivat de la *Eufimia* (< *Ευφημία* „vorbă bună, laudă") (DOR, 52) + suf. *-iţa*. *Efimiţa* face parte din acele femei măritate cu genii, care-şi „strică" bărbaţii prin admiraţie şi alintare.

***Corina* (OV, Alecs.)** esteiubita lui *Ibis*, îndrăgostită de *Ovidiu*– originea cuvântului este grecească <*κόρη, ης* „fecioară" (Bailly, 505). Este un nume feminin gr. întâlnit în opera lui

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

Ovidiu; posibil derivat de la *Kore*, numele zeiţei greceşti care-i corespunde *Persefonei* (MEO, 91).

***Costică Arion* (AmicX, Carag.)** – *Costică* este un hipocoristic de la *Constantin*. *Costică* este un nume des întâlnit, un nume comun, la fel ca şi *Mitică*. *Arion* este un hipocoristic de la *Visarion*< gr. *Βησαρίων* (DOR, 172).*Costică Arion*venea deseori la dejunurile profesorului *Constantin Dissescu*, care-i era prieten şi avocat. La aceste dejunuri mai luau parte fundatorul Ateneului român, *C. Exarcu, Take Ionescu, I. L. Caragiale*.

***Costică Parigoridi* (Rep, Carag.)** – *Costică* este un hipocoristic de la *Constantin*. *Parigoridi* este un nume grecesc derivat de la (*Parigoriu*< gr. mod. *parighoría* 1. mângâiere, consolare 2. prostie, aiureală) (DULR, IV, 132) + suf. *-idis*. Numele face referire la mângâierile, plăcerile personajului şi anume viaţa agitată şi tumultuoasă a Bucureştiului: „Eu sînt orăşan; mie-mi place oraşul... dar... nu duminicile şi sărbătorile... n-am văzut ceva mai urât pe lume decât un oraş mare în zilele de repaus duminical! Toate prăvăliile cu obloanele lăsate ca pleoapele în somn... ce somn!... peste tot închis!... să vrei să te spânzuri, n-ai de unde să cumperi ştreang... Lipsa asta de activitate, de viaţă, de mişcare comercială mă apasă pe umeri, mă trage şi pe mine la somn: şi nu pot dormi măcar – parcă sînt în stare de insomnie...”

Cucoana Arghiriţa* (HB, Alecs.) –Cucoana* este o formulă de adresare care se foloseşte numai cu numele de botez (Graur, NP, 74). Este derivat de la *Arghir* (< *Αργυρός* „argint”) (DOR, 15) cu sufixul diminutival *-iţa*.

***Elena* (BC, Alecs.)** – redă gr. *Ελένη*. A fost apropiat de gr. *heláne* „torţă, făclie” şi de gr. *héle,heíle* „strălucirea Soarelui, căldura Soarelui” (MEO, 120).

***Elenuţa* (IS, Alecs.)**, pseudonim al *Marghioliţei*, fiica lui *Gângu* şi logodnica lui *Iorgu*, este un derivat diminutival de la *Elena* + suf. *-uţa*.

***Evghenidis* (BC, Alecs.)**< gr. *Ευγένιος*< adj. *ευ* „bun” + subst. *γενός* „neam”, intrat prin filieră slavă. *Evghenie* (*Evghenidis*<*Evghenie* + suf. gr. *-idis*) este un grecism învechit (MEO 128).

***Fani Teodorescu* (Rep., Carag.) –** *Fani* este un hipocoristic pentru *Ştefan*, care continuă gr. *Στέφανος* „cerc, coroană” (DOR, 154). *Teodorescu* este un nume care continuă gr. *Θεόδωρος*, tradus cu sl. *Bogdan*, lat. *Deodatus*, *Θεός* „zeu” şi *δωρών* „dar” (DOR, 158) şi este derivat de la *Teodor* cu suf. *-escu*.

***Fevronia* (DV, Alecs.)** < gr. *Φεβρώνια*< lat. *februo* „a purifica”, nume calendaristic. Antroponimul *Fevronia* reproduce numele personajului grecesc *Φεβρώνια*, nume probabil împrumutat de la romani şi este strâns înrudit cu numele lunii februarie, *Februarius*, care are la bază adjectivul *februus* „purificator”. Mult mai plauzibilă este explicaţia termenului prin numele ceremoniilor de purificare de la *Lupercalii* (în lat. *dies februatus*) (MEO 134). *Maică* este „termen de politeţe pentru a vorbi cu (sau despre) o femeie (mai) în vârstă” (DEX, 593).. Preluat de onomasticonul creştin, acest nume a ajuns la români prin intermediar slav, fiind atestat în Moldova încă de la începutul secolului al XVI-lea. În prezent, atât *Fevronia*, cât şi masculinul *Fevronie* sunt prenume rar întâlnite, fiind purtate îndeosebi de către monahi.

***Gafia* (SD, Alecs.)**,fată în casă – hipocoristic al numelui *Agafia* (formă datorată confuziei dintre *Agápe* şi *Agatha*), la origine un nume gr. care are legătură cu subst. *agápe* „dragoste creştină faţă de aproape” (MEO, 27).

***Glyce* (FB, Alecs.)** este format de la adj. gr. *γλυκύς, -εια, -ύ* „dulce” (DGRNT, 67). Numele este atribuit unei curtezane datorită sensului pe care îl are adjectivul.

***Hagi Hristodulo* (GHP, Alecs.)** – *hagiu* „cel care a făcut o călătorie la locurile sfinte, spre a se închina” (DNFR, 234) sau *hagi* „titlu pe care îl primea cineva după întoarcerea dintr-o

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

astfel de călătorie (DULR, III, 149). *Hristodulo* <gr. *Hristodulos* „robul lui Hristos" (DENB, 57). Numele său vizează credinţa sa profundă în Dumnezeu. El a vizitat împreună cu *Hagi Petcu* locurile sfinte din Ierusalim.

Iancu Verigopolu **–** *Iancu*< sl. *Ian*, formă prescurtată a lui *Ivan* (Graur, NP, 61). *Verigopolu* este un derivat de la apelativul *verigă* cu sufixul grecesc *-o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat" (Graur, NP, 85). În *Momente* există trei schiţe în care nişte femei îşi vând farmecele pentru parale, cu consimţământul mai mult sau mai puţin conştient al bărbaţilor lor. Pe aceşti bărbaţi îi cheamă *Panaiotopolu*, nenea *Mandache* şi *Verigopolu*. Numele *Verigopolu* este un nume grecesc ales de Caragiale poate datorită unei realităţi: poate că a avut ocazia să observe acest fel de familie-în-trei la oameni, din întâmplare, cu nume greceşti. Sau poate că de seminţia aceasta era legată mai mult în conştiinţa sa turpitudinea fanariotă sau chiar meseria de proxenet – exercitată mai ales de greci în Muntenia şi de evrei în Moldova, adică de cele două burghezii mai vechi ale noastre, căci şi afacerea aceasta cădea tot în lotul burgheziei. Dar, în sfârşit, fapt este că numele acestor tipuri sunt greceşti.

Iani Avdelas **(LS, Alecs.)** arendaşul moşiei Haramul – *Iani* este o formă neogreacă a lui *Ion*. *Avdelas*< gr. *αβδέλλας* „lipitoare" (DOR, 184); „suge ca o lipitoare sângele locuitorilor". Reprezintă tipul boierului asupritor.

Iani Marathonopulos **(LS, Alecs.)**, proprietarul moşiei Haramul – numele este grecesc. Pentru *Iani* v. *supra*. *Marathonopulos* < gr. *marathon* „mărar" (Graur, NL, 57) + suf. *-opulos*, cu forma antică *-polos* „băiat" (Graur, NP, 85) sau poate fi un derivat de la toponimul *Marathon*, localitate în Attica, unde atenienii conduşi de Miltiade i-au învins pe perşi (490 a. Chr.); pentru a anunţa vestea, celebrul alergător de la Marathon, ar fi străbătut, dintr-o suflare, 40 de kilometri, ce despărţeau câmpul de bătălie de Athena, murind la poalele Acropolei (DULR, I, 176) + suf. gr. *o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat" (Graur, NP, 85).

Leonida Mustocsidis **(SD, Alecs.)** – grec, fost inspector de tunuri – *Leonida*, nume cunoscut din istoria Spartei, este un patronim, format cu suf. *-ides* de la *Leon* (MEO, 189); reproduce numele personal *Leonides* „fiul descendentului lui *Leon*" (DENB, 64). *Mustocsidis* este un derivat cu suf. gr. *-dis* de la *mustoce* „bărbat cu mustăţi mari şi aspre" (DLR 1965, 1037).

Leonida(s) Zuliaridi **(KZ, Alecs.)** – Pentru *Leonida*(*s*) v. *supra*. *Zuliaridi* este un derivat cu suf. *-dis* de la *zuliar* „gelos" (*zulie* < *ngr. zilia* „gelozie" (DEX, 1191). După cum se observă şi în etimologia numelui, personajul reprezintă tipul gelosului.

Luxiţa **(MD, Alecs.)**, soţia lui *Naie*, este un hipocoristic şi face parte din familia numelui *Roxana*.

Lydia reproduce grecescul *Λυδία* nume etnic (DOR, 95). Desemnând iniţial originea locală a purtătoarei, de obicei sclavă, numele personal îşi păstrează şi astăzi semnificaţia clară pentru cunoscătorii istoriei vechi, întrucât este identic cu numele unui stat sclavagist din vestul Asiei Mici, *Lydia* (MEO, 190-191).

Mandache Smărăndescu **(1apr, Mom, Carag.)** – *Mandache* poate avea origine grecească < gr. *Mandaki(s)* sau (şi) *Manda* (< gr. *Mando*, hipocoristic de la *Diamandi*, cf. Graur, NP, 139) cu suf. *-achi (*DNFR, 289). Întâlnim şi alte etimologii: în DOR apare ca termen format prin afereză de la *Diamant* (DOR, 259). Pentru mai multe explicaţii v. *Iancu Verigopolu.*

Măndica **(AP, KZ, Alecs.)**<*Manda*< bg. şi gr. *Manda*, poate fi şi un hipocoristic de la *Smaranda* (< gr. *Smaragdos*) + suf. *-ica.*

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

Miron moş **(IS, Alecs.)** < gr. *Μύρων* „parfum lichid” (DOR, 111), prin intermediar slav cuvântul a ajuns în limba română din limba greacă (MEO, 213-214). Nume laic la origine, a fost preluat de creştini datorită semnificaţiei liturgice pe care a căpătat-o: *mir* (DENB, 74).

Nastasa **(IS, Alecs.)** <*Anastasia* < gr. *ανάστασις,-εως* „înălţare, înviere” (DGRNT, 30), cu afereza lui *a*.

Nastasachi **(BC**, **HR, Alecs.)** este derivat de la *Nastase* + suf. *-achi*. Este un diminutiv afectiv folosit pentru *Lipicescu* **(BC)** şi *Bursuflescu* **(HR)**.

Pache **(Art.214, Carag.)** <*Filipache* (Graur, NP, 60) <*Filip* + suf. *-ache*.

Pachiţa **(CNo, Alecs.)** este hipocoristic gr. *Paraschiva*. Este o deformare a numelui *Dochiţei* de către ispravnic.

Panaghia **(NC, Alecs.)** <apelativul *panaghie* sau gr. *Panagia* (DNFR, 351) „presfânta” (Graur, NP, 84).

Panaiotopolu **(Cadou, Carag.) –** gr.*Panagiotopulos* **(**DNFR, 351)este derivat de la *Panait* < *Panaghiot* cu suf. gr. *-o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85). Pentru mai multe explicaţii v. *Iancu Verigopolu.*

Panait Mistopolu **(1apr, Mom, Carag.) -** *Panait*este format de la *Panaghiot* < *Παναγιώτης*, derivat la rându-i din *Πανάγια* „prea sfânta” (DOR, 125), epitet al *Preasfintei Fecioare Maria*, iar apoi înlocuind chiar numele acesteia, format din *pan* „pe de-a-ntregul, complet” şi adj. *haghios, haghia,hagion* „sfânt” (MEO, 228)

Panaite kir **(SC, Alecs.)** < *Panaghiot* < *Παναγιώτης*, derivat, la rândul său, din *Πανάγια* „prea sfânta” (DOR, 125). Este un nume generic pentru greci.

Papadopolina **(Bubico, Carag.) –** *Papadopolina* este forma de feminin a lui *Papadopol* (< gr. *Papadopulos, Papadopulu*) (DNFR, 352) + suf. *-ina*. *Papadopol*<gr. *papad-* „preot” + suf. *-o-pulos* (*polos* „băiat”) (Graur, NP, 85).

Papaiani **(Dum Tomii, Carag.)** < gr. *Papaiani*<*Papa* „preot” + *Iani* (genitivul lui *Ioannis*) (Graur, NP, 85).

Parigoridi **(Conf, Carag.) –** *Parigoriu* (< gr. mod. *parighoría* 1. mângâiere, consolare 2. prostie, aiureală) (DULR, IV, 132) + suf. gr. *-adis*, care arată descendenţa.

Polidor **(ZR, Alecs.),** copil de suflet al lui *Antohi Zgârcea. Numele* este o adaptare a numelui gr. *Polydoros,* un compus din adj. *polys* „mult” şi subst. *doron* „dar” (Graur, NP, 35).

Postolachi **(CP, Alecs.)** este diminutiv al lui *Apostol* <gr. *Απόστ*ολος „trimisul, solul” (DOR, 15).

Profiriţa **(MC, Alecs.)** – este diminutiv de la *Porfira*, format prin metateză de la *Porfira,* masc. *Porfir,* care reproduce numele personal gr. *Porphyrios,* creat pe baza subst. gr. *porphyra* „moluscă care produce vopseaua purpurie, vopseaua însăşi sau o haină purpurie” (MEO, 238).

Prohiriţa **(CNo, Alecs.)** – redă o particularitate fonetică moldovenească, palatalizarea labialelor *(f > h').* Numele reprezintă o deformare a numelui *Dochiţei* de către ispravnic.

Radu Anghel **(DF, Alecs.)**, inginer tipograf – Pentru *Radu* v. *infra*. *Anghel*< gr. *Άγγελος*, lat *angelus* „înger” (DOR, 12); *Anghel* trădează filiera greco-slavă prin care a ajuns la noi numele creştin lat. *Angelus*, care, în perioada creştină, a dobândit sensul de „sol, trimis al lui Dumnezeu” (MEO, 40).

Răstiţa **(CI. Alecs.)** este hipocoristic de la *Aristiţa*, fem. de la *Aristion*< gr. *Αριστίων<άριστος* „cel mai bun” (DOR, 16).

Românopulos este un derivat de la *român* + gr. *-o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat” (Graur, NP, 85).

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

***Rosmarinopulos* (IS, Alecs.) –** este derivat de la apelativul *rosmarin, rozmarin* + suf. gr. *-o-polu (pulos)*, cu forma antică *polos* „băiat" (Graur, NP, 85).

Ruxanda, fiica lui *Vasile-Vodă*, ucisă de poloni (**CNe, Alecs**), jupânească, „ţiitoarea grecului" (**LS, Alecs.**) jupânească, este o formă a numelui *Ruxandra*(cu disimilarea lui *r* final).

***Ruxandra* (DV, alecs.**)estesoţia lui *Lăpuşneanu*, este o formă contaminată de la *Roxana + Alexandru*.

***Sache Potropopescu* (Lacună, Carag.)** – *Sache* are origine grecească *Sakki(s)* (DNFR, 403) <*Sachelarie* sau *Sache* <*Năstăsache, Tănăsache* (Graur, NP, 60).

***Sănduc* (CC, Alecs.)** este derivat diminutival de la *Sandu* (<*Alexandru*. V. *supra*)+ sufixul diminutival *-uc*.

***Sănduţu* (ZR, Alecs.)** este derivat diminutival de la *Sandu* + sufixul diminutival *-uţu.*

***Sevasti Ionesco* (Urg, Carag.)**,profesoară **–** *Sevasti* este o formă a lui *Sebastian*, nume augural de origine latină, format pe baza adj. gr. *σεβαστός* „venerat" (DENB, 85).

***Sevastiţa (cucoana) Stănescu Vasilache* (Întz, Carag.) –** *Sevastiţa* este un hipocoristic de la *Sebastian* cu sufixul *-iţa*. Este derivat de la *Stan*< sl. *stan* „a sta (în sus), a se ridica (DOR, 375) + suf. *-escu*. *Vasilache* este derivat de la *Vasile* (cognomen gr. <*βασιλεύς* „rege", lat. *Basilius,* luat ca nume numai la începutul erei noastre) (DOR, 168) + suf. *-ache*.

Smărăndiţa este un diminutiv frecvent la noi al numelui augural de origine gr. *Smaranda*, pus în legătură cu subst. *smáregdos* „strălucire" (DENB, 87). Este nume acordat unor persoane din clase sociale înalte, precum fata lui *Nărilă* (**AF**); soţia lui *Teodoreanu* (**Răm**); nepoata pitarului *Sandu* (**CC**).

***Stasache* (Cadou, Carag.)** este derivat de la *Stase* (hipocoristic de la *Anastase*). Cf. şi bg. *Stasi*, ucr., rus. *Stasij* cu suf. *-ache*.

***Stavrache* (Vr. R, Carag.) –** *Stavrescu* este derivat de la *Stavru* (< gr. *Stavros* „cruce", cf. Graur, NP, 49, cf. şi bg. *Stavro*) cu suf. *-escu* (DNFR, 424). Pe scriitor îl interesează mai ales răsfrângerea dezumanizării în sufletul personajului, în conştiinţa acestuia, pe fundalul războiului şi in dependenţa de social, ceea ce conferă operei lui Caragiale individualitate şi unicitate atât sub raport tematic, cât şi analitic şi stilistic.

***Tarsiţa Popeasca* (Art.214, Carag.) –** *Tarsiţa* face parte din familia vechiului *Tarasie*, continuatorul gr. *Tarasios* „cel care este bine apărat" (DOC, 548), fem. *Tarasia* (cf. *Tereza*) (MEO, 270) şi este un derivat diminutival cu suf. *-iţa*. *SfântulTarasie*, devotat credinţei a fost apărătorul creştinismului. *Tarsiţa* este opusul Sfântului Tarasie prin faptele sale: fumează „scoate o tabachere, din aceasta o ţigaretă militară, pe care o pune în gură….ea aprinde ţigareta", consumă alcool „am gustat de deimineaţă nişte an ghelică de casă". *Popeasca* este un matronimic format de la antroponimul *Pop(a)* cu sufixul *-easca* şi relevă condiţia ei: este văduva preotului (de aici numele *Popa*) *Sava de la Caimata*.

***Teodor* (Rus, Alecs.)** < gr. *Θεόδωρος*, tradus cu sl. *Bogdan*, lat. *Deodatus*, *Θεός* „zeu" şi *δωρών* „dar" (DOR, 158). Este un nume savant pentru *ToaderBumbăcilă*, creat de *Galuscus.*

Tinca*este* un hipocoristic al lui *Catinca*, variantă a gr. *Ecaterina*. Prezintă conotaţii sociale înalte: fata *Luxiţei* (**AF**), vara *Smărăndiţei* (**Răm**).

***Tincuţa* (CC, Alecs.)** este derivat diminutival de la *Tinca* + sufixul diminutival *-uţa*.

***Toderică* (Rus, Alecs.)** este o formă diminutivală afectivă de la *Toader* + sufixul diminutival *-ică*.

***Todorel* (Rus, Alecs.)** este o formă diminutivală afectivă de la *Toader* + sufixul diminutival *-el*.

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

Todosia Evghenidis (**BC, Alecs.**), postelniceasă – prenumele este o formă populară ce redă la noi numele personal gr. *Theodosia*, având aceeaşi semnificaţie ca şi *Toedor* (MEO, 278). *Evghenidis* este forma grecizată a lui *Evghenie*< gr. *Evgenios*, prin filieră slavă (DNFR, 192), compus din *ευ* „bun, nobil" şi *γενός* „neam".

Trufandakir provine de la apelativul *trufanda*. Este un nume grecesc: „un alt grec cu o brişcă hârbuită, vreun posesoraş, sau vreun simzar…dracu-l ştie" (**Sur, Alecs.**).

Trufandachi sulgerul (**BC, Alecs.**) este un nume grecesc; derivat diminutival de la *trufanda* + sufixul gr. *-achi*: „ciocoi grecesc, intrigant, care se furişază pintre români, zâmbind, gudurându-se, linguşind, făcând pehlivănii, pentru ca să râdă boierii, şi care ţinteşte a prinde rădăcină în pământul ţării, a să însura cu zăstrea unii cuconiţi iertată de Dumnezău şi de oameni, ş-a agiunge-ntr-o zi megas postelnicos". *Sulger* este o variantă a lui *sluger* „dregător în Ţara Românească şi în Moldova însărcinat cu aprovizionarea curţii domneşti şi a armatei (rangul şi atribuţiile variind de la o epocă la alta şi de la un principat la altul)".

Tudoriţa Ştefănescu **(Rep, Carag.) –** *Tudoriţa*este un derivat de la Tudor (< gr. *Θεόδωρος*, tradus cu sl. *Bogdan*, lat. *Deodatus*, *Θεός* „zeu" şi *δωρών* „dar") (DOR, 158) + suf. *-iţa*. *Ştefănescu* este derivat de la *Ştefan* (< gr. *Στέφανος* „cerc, coroană") (DOR, 154) + sufixul *-escu*.

Vangheli **(2MV, Alecs.)** este un nume grecesc <*Evanghelie*.

Varvara kera **(Inv, GHP, Alecs.),** soţia lui *kir Manoli* (**GHP**); una dintre invidioase, obiectul acesteia fiind frumuseţea şi tinereţea Elizei (**Inv**) – este forma în care a fost reintrodus, pe filieră greco-slavă, cognomenul lat. *Barbara* cu trecerea lui *b* la *v*, corespunzător lui *barbarus* „străin" (DENB, 28).

Zamfira Popescu **(Sin. Fid. Carag.) –** *Zamfira* este format de la apelativul *safir* „piatră preţioasă, de culoare albastră" <*samfir, zamfir* < gr. *σάμφειρος* (MEO, 293-294).

Zamfirache **(Art. 214, Carag.),** zis Ampotrofagu, popă – *Zamfiarache* este un derivat de la *Zamfir* cu suf. *-ache*.

Zarafopulos **(*Coşcodan*) (AF, Alecs.)** este un derivat de la*zaraf* „bancher dintr-o epocă mai veche; cămătar" (DNFR, 495) + suf. gr. *-pulos*. Este numele unui cămătar care se dovedeşte a fi chiar *Ghiţă Coşcodan* (p.695), care folosise un pseudonim.

Zoe (**DŢ, Alecs.**) este nume vechi în onomastica românească, reproduce pe cale cultă gr. *Zoe* „viaţă"; a fost folosit în locul ebraicului *Eva* (MEO, 295).

Zoil **(FB, Alecs.)** face parte din familia lui *Zoe*. Este numele unui parazit. Realonimul *Zoilus* aparţine criticului grec cunoscut prin invidioasele sale cenzuri împotriva lui *Homer*. Numele de *Zoil* a rămas sinonim cu „critic pizmaş, părtinitor, veninos şi ridicol".

Zulnia**(HB, Alecs.)** < gr. *Zulianos* (DNFR, 501).

Concluzii

Clasificarea numelor proprii din opera celor doi scriitori ne-a dat prilejul să observăm că scriitorii au folosit în opera lor nume proprii provenite de la nume greceşti. Rolul unei astfel de analize a fost de a ne permite să pătrundem în universul textului literar, îmbinând analiza etimologică şi semantică cu cea literar-artistică.

BIBLIOGRAPHY

Alecsandri, Vasile, 1981.*Opere*, vol. al VII-lea, Ed. Minerva, Bucureşti.

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

Alecsandri, Vasile, 1979. *Opere*, vol. al VI-lea, Ed. Minerva Bucureşti.

Alecsandri, Vasile, 1977. *Opere*, vol. al V-lea, Ed. Minerva, Bucureşti.

Cazimir, Ştefan, 1967 *Caragiale – universul comic*, Editura pentru Literatură, Bucureşti

Constantinescu, N.A., 1963 *Dicţionar onomastic românesc* (DOR), Bucureşti, Editura Academiei,

Dicţionarul explicativ al limbii române, ed. a II-a, Bucureşti, Ed. Univers Enciclopedic, 1996

Dicţionar grec-român al Noului Testament, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Biblică Interconfesională din România, Bucureşti, 1999

Şăineanu, Lazăr, *Dicţionar universal al limbii române*, vol. I-V, Iaşi, Mydo Center, 1995-1996Graur, Al., 1963 *Nume de locuri*, Editura Academiei, Bucureşti

Ibrăileanu, G., 1976 *Numele proprii în opera comică a lui Caragiale*, în *Opere III*, Editura Minerva, Bucureşti.

Ionescu, Christian, 1975 *Mică enciclopedie onomastică*, Ed. Enciclopedică Română, Bucureşti (MEO).

Iorgu, Iordan, 1983 *Dicţionar al numelor de familie româneşti* (DNFR), Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.

Iorgu, Iordan, 1963 *Toponimia românească*, Editura Academiei, Bucureşti,

Pătruţ, I., 1984. *Nume de persoană şi nume de locuri româneşti*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti,

Pătruţ, I., 1980 *Onomastică românească*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică Bucureşti.

Tatiana Petrache, *Dicţionar enciclopedic al numelor de botez*, Bucureşti, Ed. Anastasia, 1998

Abrevieri şi sigle

1 Apr, Carag. = 1 Aprilie, O, II

2 MV, Alecs. = *Doi morţi vii*, în O, V

AF, Alecs. = *Agachi Flutur* în O, V

AmicX, Carag. = *Amicul X*, în O, II

AP, Alecs. = *Arvinte şi Pepelea*, în O, V.

Cadou, Carag. = *Cadou*, în O, II

CCB, Alecs. = *Cucoana Chiriţa în balon*, în O, VII

CI, Alecs. = *Chiriţa în Iaşi sau Două fete ş-o nineacă*, în O, V

CNo, Alecs. = *Crai-Nou*, în O, V

CP, Alecs. = *Chiriţa în provinţie*, în O, V

Cred, Alecs. = *Creditorii*, în O, VI

CP = *Chiriţa în provinţie*, în O, V

DA = *Dicţionarul limbii române*, sub conducerea lui Sextil Puşcariu, Bucureşti, 1939-1949, *A-B*, *C*, *D- De*, *F-I*, *J-Lacustru*, *Ladă-Lepăda*, *Lepăda-Lojniţă*

DCG = Guy Rachet, *Dicţionar de civilizaţie greacă*, Bucureşti, Ed. Univers Enciclopedic, 1998

DENB = Tatiana Petrache, *Dicţionar enciclopedic al numelor de botez*, Bucureşti, Ed. Anastasia, 1998

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a, Bucureşti, Ed. Univers Enciclopedic, 1996

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

DGRNT = *Dicţionar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Biblică Interconfesională din România, Bucureşti, 1999

DLMR = *Dicţionarul limbii române moderne (DLMR);*, sub conducerea lui D. Macrea, Editura Academiei, 1958

DLR = *Dicţionarul limbii române (DLR)*, (serie nouă), redactori responsabili Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu, 1965 şi urm. *M*, *N*, *O*, *P*, *R*, *S*, *Ş*, *T*, *Z*

DLRM = *Dicţionarul limbii române moderne (DLMR)*, Bucureşti, Editura Academiei, 1958

DMG = Victor Kernbach, *Dicţionar de mitologie generală*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1989

DNFR = Iorgu Iordan, *Dicţionar al numelor de familie româneşti*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983

DŢ = *Dezrobirea ţiganilor*, în O, VII

DULR = Şăineanu, Lazăr, *Dicţionar universal al limbii române*, vol. I-V, Iaşi, Mydo Center, 1995-1996

DV = *Despot-Vodă*, în O, VI

FB = *Fântâna Blanduziei*, în O, VII.

FH, Alecs. = *Farmazonul din Hârlău*, în O, VII.

HB, Alecs. = *Hatmanul Baltag*, în O, V

IC, Alecs. = *Iaşii în carnaval*, în O, VI

Insp., Carag. = *Inspecţiune*, în O, II

IS, Alecs. = *Iorgu de la Sadagura sau Nepotu-i salba dracului*, în O, VI

MAD, Alecs. = *Mama Angheluşa doftoroaie*, în O, V.

MDE, 1986 = *Mic dicţionar enciclopedic*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică Română, 1986.

MEO = Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică Română, 1975

NC = *Nobila cerşetoare*, în O, VI.

O, V = Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. al V-lea, Bucureşti, Ed. Minerva, 1977.

O, VI = Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. al VI-lea, Bucureşti, Ed. Minerva, 1979.

O, VII = Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. al VII-lea, Bucureşti, Ed. Minerva, 1981

Urg., Carag. = *Urgent*, în O, II

Rep. = reportaj, în O, II

Rus = *Rusaliile*, în O, V

Sp = O scrisoare pierdută, în O, II

SP = *Sânziana şi Pepelea*, în O, VII

ZR = *Zgârcitul risipitor*,în O, VI

BDD-V5174 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)